

Ügyintéző: Dr. Bertha György

A Magyar Vasúti Hivatal 1/2006 (VII.28.) határozata

Kötelezem a **Vasúti Pályakapacitás-elosztó Kft**-t (székhely: 1066 Budapest, Teréz Krt. 62.), hogy 30 (harminc) napon belül olyan információs rendszert hozzon létre, amely megfelel a következő elvárásoknak:

- alkalmas a nem az üzemi menetrend vagy az általa kiutalt menetvonal szerint közlekedő vonatok nyilvántartására,
- alkalmas a menetvonalak módosulásából fakadó többletköltségek meghatározására,
- alkalmas azoknak a menetvonalaknak a meghatározására és módosítására, amelyek a menetrendszerűség zavara miatt nem az eredeti menetvonal-kiutalásnak megfelelően vehetők igénybe.

A Vasúti Pályakapacitás-elosztó Kft. a jelen határozatban foglalt kötelezettségének e határozat jogerőre emelkedését követő 30 (harminc) napon belül köteles eleget tenni. Felhívom figyelmét, hogy amennyiben kötelezettségének – felróható módon – határidőben nem tesz eleget, 5.000.000,- Ft-ig (ötmillió forintig) terjedő, ismételten is kiszabható eljárási bírsággal sújtható.

E határozat ellen fellebbezésnek helye nincs, de jogszabálysértésre hivatkozással bírósági felülvizsgálata kérhető. A keresetlevelet három példányban a Magyar Vasúti Hivatalnál a felülvizsgálni kért határozat közlésétől számított 30 (harminc) napon belül kell benyújtani vagy ajánlott küldeményként postára adni.

Jelen határozat a vasúti közlekedésről szóló 2005. évi CLXXXIII. törvény 74. § (6) bek. alapján nyilvános.

Indokolás

A Magyar Vasúti Hivatal (továbbiakban: Hivatal) 2006. május 29. napján a vasúti közlekedésről szóló 2005. évi CLXXXIII. törvény (továbbiakban: Vtv.) 75. § (1) bek. alapján hivatalból piacfelügyeleti eljárást indított. Az eljárás során a Hivatal a vasúti közlekedési piac zavartalan, eredményes működésének, a piaci szereplők érdekeinek védelmében a menetvonalak nyilvántartásának, felhasználásának és módosításának gyakorlatát ellenőrizte.

A magyarországi országos, nyílt hozzáférésű pályahálózatok működtetését, a pályavasúti szolgáltatások nyújtását olyan integrált vasúti társaságok (MÁV Zrt., GySEV Zrt.) végzik, amelyek a vasúti áruszállítási és a vasúti személyszállítási piacoknak is egyúttal meghatározó szereplői. A Vtv. 62. § – összhangban az Európai Parlament és a Tanács 2001. február 26-i 2001/14/EK Irányelvével a vasúti infrastruktúrakapacitás elosztásáról, továbbá a vasúti infrastruktúra használati díjának felszámításáról és a biztonsági tanúsítványról – a pályavasúti tevékenységek köréből kiemeli azokat a versenysemlegesség biztosítása szempontjából kiemelkedően fontos kapacitás-elosztási és díjszabási feladatokat, amelyeket a Vasúti Pályakapacitás-elosztási Szervezet, Magyarországon egyedül a Vasúti Pályakapacitás-elosztó Kft. (a továbbiakban VPE Kft.) végez.

Az eljárás keretében a Hivatal 2006. május 29. és június 15. napja között helyszíni ellenőrzések során nemzetközi személyszállító vonatok közlekedésének menetrendszerűségét vizsgálta. A meghirdetett, közforgalmú menetrend szerint közlekedő vonatok menetvonalait a MÁV Zrt. Személyszállítási Üzletága a VPE Kft-től nem eseti igénybejelentés alapján igényelte, így azok az összes vasúti társaság egyesített üzemi menetrendjében szerepeltek. A helyszíni ellenőrzés során azt tapasztaltuk, hogy a vonatok jelentős része nem menetrendszerűen, nem a saját menetvonalán közlekedett, amellyel más vonatok számára ellehetlenítette a számukra előzetesen kiosztott menetvonalak felhasználását. A vizsgált, Budapestre érkező 46 db vonatból 22 db 10 percet meg nem haladó, 5 db 15 percet meg nem haladó, 10 db 30 percet meg nem haladó, 7 db 60 percet meg nem haladó és 2 db 60 perc fölötti késéssel érkezett. A nem menetrendszerűen közlekedő vonatokra vonatkozó tényeket a Hivatal az érintett szervezetek – a VPE Kft., valamint a MÁV Zrt. Vtv. 37. § alapján elkülönülten működő Személyszállítási és Pályavasúti Üzletágai – nyilvántartásai alapján ellenőrizte.

I.

A 2006. május 29. és június 15. között elvégzett helyszíni ellenőrzés során a tíz legnagyobb késéssel közlekedő vonatra vonatkozó megállapításokat a Magyar Államvasutak Zrt. pályavasúti tevékenységet végző szervezetéhez tartozó Üzemirányító Központban 2006. július 04-én lefolytatott ellenőrzés is megerősítette.

A Magyar Államvasutak Zrt. Személyszállítási Üzletágánál 2006. július 19-én végzett vizsgálat alapján megállapításra került, hogy a menetvonalak elszámolása nem a Vtv. 66. § (1) bek. alapján létrehozott belső megállapodás alapján történik. Az ügyfél nyilatkozata szerint „a menetvonalak elszámolása a leközlekedett vonatok menetigazolványa alapján történik”.

A pályahálózati kapacitások elosztására és azok költségviselésére vonatkozó közösségi jogi és hatályos magyar jogi szabályozás szerint a díjszabási és kapacitáselosztási rendszereknek arra kell ösztönözniük a vasúti pályahálózat-működtetőket, hogy optimalizálják infrastruktúrájuk használatát. A kapacitáselosztási rendszereknek olyan egyértelmű és ellentmondásmentes visszajelzéseket kell adniuk, amelyek lehetővé teszik a vasúttársaságok számára, hogy racionális döntéseket hozzanak. Az üzleti tevékenységüket megtervezni kívánó felhasználók, illetve potenciális felhasználók pályahálózati kapacitás-igényeinek, valamint a fogyasztók és a hitelezők igényeinek figyelembevételéhez fontos, hogy a pályahálózat-működtető olyan módon ossza el ezt a kapacitást, amely tükrözi a szolgáltatás megbízhatóságának fenntartására és javítására vonatkozó igényt.

II.

A VPE Kft-nél 2006. július 3. napján lefolytatott hatósági ellenőrzés során az a Hivatal megállapította, hogy azon ellenőrzött vonatok esetében, amelyek nem a számukra biztosított menetvonalat vették igénybe, a menetvonalak módosítására kérelem nem érkezett a VPE Kft-hez. Mivel a VPE Kft. a menetvonal-felhasználásról naprakész hiteles információval nem rendelkezett, maga sem kezdeményezte a menetvonalak módosítását. A VPE Kft. nem rendelkezett olyan nyilvántartással sem, amelyekből a nem menetrendszerűen közlekedő vonatok által érintett más vonatokra és azok menetvonalaira vonatkozó adat, tény vagy más információ fellelhető lett volna.

A korábbi megállapítások elsősorban arra vezethetők vissza, hogy a VPE Kft. tényleges menetvonal kiutalást nem végez, és az általa kiosztott kapacitásokhoz kapcsolódó tényleges menetvonalokról és azok felhasználásáról nem rendelkezik hiteles információval.

A Vtv. 56. § szerint a nyílt hozzáférésű vasúti pályahálózatok esetében a vasúti társaságok egyeztetett kapacitásigényeit éves üzemi menetrendben kell rögzíteni. Az üzemi menetrend tartalmazza a személy- és áruszállító vonatok a menetrendi időszakot megelőzően már tervezett mozgásait, így az összes Magyarországon működő vasúti tevékenységet végző vállalkozás egyesített menetrendjének tekinthető. A menetrendi időszakot megelőzően nem tervezhető járműmozgásokat (például év közben felmerülő üzleti célú teherforgalom, karbantartási, üzemzavar elhárítási célú pályafenntartó járműforgalom) a vasúti társaságok eseti igények formájában juttatják el a kapacitás-elosztóhoz. A pályahálózatok használatára vonatkozó eseti igényeket is menetvonal(ak) formájában kell rögzíteni. Az üzemi menetrend és az eseti pályakapacitás-igények alapján kiutalt menetvonalak képezik a pályahálózat kapacitásainak tervezett felhasználását.

A menetrendszerúségtől való lényeges eltérés nem teszi lehetővé a vasúti személyszállítási illetve vasúti áruszállítási feladatok szerződés szerinti végrehajtását, így mindkét részpiac súlyos zavarait idézheti elő.

III.

A Hivatal az eljárás során nem tudott megbizonyosodni arról, hogy a nem menetrendszerűen közlekedő vonatok többlet pályakapacitás-felhasználásának felmerült költségeit melyik szervezetek milyen arányban viselték. A VPE Kft. kapacitás-elosztási és díjszabási feladatai között nem áll fenn az egyértelmű, az érintett ügyfelek és a Hivatal számára hitelesen ellenőrizhető, nyilvántartásokon alapuló kapcsolat. Ez a hiányosság a Hivatal álláspontja szerint nem teszi lehetővé a vasúti közlekedési piacok folyamatos és kiegyensúlyozott működését, továbbá korlátozza a vasúti áruszállítás versenyképességének növelését. A Hivatal álláspontja szerint a pályavasúti kapacitások igénybevételének tartalma és díja közötti arányosság, illetve a díj tényszerű költségekkel való összhangjának megteremtése nem lehetséges az üzemi menetrendtől és a menetvonalaktól való eltérés nyilvántartása nélkül.

A vasúti pályahálózatok az Egységes Piac szállítási infrastruktúrájának kiemelten fontos részét alkotják. A 2001/14/EK Irányelve részletesen meghatározza a célokat és elvárásokat a vasúti pályahálózatok kapacitásainak használatával kapcsolatban.

A Vtv. 2. § (5) bek. 5. pontja szerint a hálózat-hozzáférési díj a vasúti pályahálózathoz való nyílt hozzáférés keretében nyújtott szolgáltatások igénybevétele ellenében fizetendő díj. A Vtv. 3. melléklete alapján a szolgáltatások igénybevételének lényegi része a biztosított kapacitásnak megfelelően rendelkezésre bocsátott nyílt hozzáférésű vasúti pályahálózat használata. A Vtv. 55. § (5) bek. b) pontjában meghatározott alapelv szerint a szolgáltatások azonos tartalmú igénybevételét azonos mértékű díj ellenében kell biztosítani, illetve az igénybevétel tartalmának és a díj mértékének egymással arányban kell állnia.

A pályavasúti szolgáltatások igénybevett kapacitásainak tartalma függ a vonatok számától, sebességétől (amely meghatározza, hogy adott hosszúságú menetvonalat mennyi ideig használ a vonat) és a vonatok között a pályavasút által fenntartott ráhagyásoktól és tartalékoktól. A fenti tényezők figyelembe vételével alakul ki a pályahálózat üzemi menetrendje.

A kötött pályás közlekedés alapvető sajátossága, hogy a vasúti közlekedésben részt vevők tevékenységei összefüggenek, az üzemi menetrend egy időszakra vonatkozó zavara az adott időszakban a vasúti közlekedésben részt vevők teljes körére kihat. A kötött pálya sajátosságai miatt a nem terv (menetrend vagy eseti menetvonal) szerint közlekedő vasúti járművek és vonatok jelenléte a pályahálózaton jelentős forgalomszervezési többletköltségekkel járhat. Ezen felül a vonatok közlekedésének átszervezése mind a vasúti társaságokra, mind azok fogyasztóira többletköltségeket róhat.

A Vtv. 55. § (3) bek. alapján a díjszabási rendszernek elő kell segítenie a vasúti közlekedés folyamatos és kiegyensúlyozott működését, a vasúti áru fuvarozás versenyképességét. A Vtv. 55. § (4) bek. kifejezetten előírja azt, hogy a díjszabási rendszernek ösztönöznie kell a nyílt hozzáférésű pályahálózat kapacitásainak hatékony kihasználását, a hozzáférésre jogosultak lehető legkisebb költséggel való kiszolgáltatását, továbbá a vasúti társaságok gazdálkodási eredményeinek javulását. A Vtv. 55. § (11) bek. alapján a hálózat-hozzáférési díjrendszer keretében alkalmazott díjak, kedvezmények és felárak alkalmazásának feltételeit – különös tekintettel a nyílt hozzáférésű vasúti pályahálózat egyes elemeinek fenntartásával és a nyújtott szolgáltatásokkal kapcsolatos költségeket – a Hivatal ellenőrizheti.

A hiányzó nyilvántartások és információk nélkül megkérdőjelezhető, hogy a VPE Kft a Vtv. 62.§ (2) bek. a) pontja szerint képes-e a vasúti pályahálózat kapacitásainak elosztására az eseti igények vonatkozásában, továbbá hogy képes-e a Vtv. 62. § (2) bek. c) pontja alapján tényszerűen megállapítani a hozzáférésre jogosult által fizetendő hálózat-hozzáférési díjak összegét és a d) pont szerint az integrált vasúti társaságnak az általa működtetett vasúti pályahálózathoz történő hozzáférése költségeit. A nyilvántartások hiánya azt sem teszi lehetővé, hogy ezen kapacitás-elosztási és díjszabási döntéseket a Magyar Vasúti Hivatal a Vtv. rendelkezései szerint ellenőrizze, ezért a rendelkező részben foglaltak szerint határoztam.

A határozatban foglalt döntésem a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (Ket.) 71. § (1) bek. alapján, a Vtv. 73. § (1) bek. c) pontjában biztosított hatáskörömben eljárva hoztam meg. A határozat elleni jogorvoslati lehetőséget a Ket. 109. § (1) bek. alapján állapítottam meg.

Budapest,

2006.

július

28.

Aláíró: Antal Dániel elnök